

Slecht imago zet tbs-systeem onder druk

Tbs ligt onder vuur, maar hoe terecht is dat eigenlijk? Deze kwestie werd besproken tijdens het Nederlands Filmfestival, na vertoning van de documentaire 'Tony – een observatie in het Pieter Baan Centrum.'

Hedy Jak

'Mijn professionele verontwaardiging werd enorm gevoed door deze indringende documentaire,' aldus advocaat Bénédicte Ficq eind september tijdens een debat over tbs in de Stadschouwburg in Utrecht. 'Ik begon me steeds meer op te winden hoe het mogelijk is dat Tony hieraan heeft meegewerkt. Er zitten negatieve elementen aan voor deze man, ook verdedigingstechnisch. Je zit veel dichterbij de huid van deze man dan een rapport, dat het uitgangspunt is voor een rechter. Ook vind ik de privacy van Tony op geen enkele manier gewaarborgd. Er komt onwarschijnlijk veel privé-informatie, ook over zijn zoon, naar buiten. Ik kan mij geen belang voorstellen om aan deze documentaire mee te werken.'

De advocaat van Tony, Petra Breukink, zit in het publiek en vraagt aan een van de rondlopende medewerkers de microfoon om te reageren. 'Ik heb hem afgeraden om mee te werken, maar uiteindelijk blijft het de keuze van de cliënt. Er is een voortraject aan vooraf gegaan. Tony kreeg in eerste aanleg negen jaar en tbs-advies lag er al. In hoger beroep is hij naar mij toegekomen. Er was al veel gezegd en geschreven over hem en hij heeft toen gezegd "dan maar het hele onderzoek". Hij wist goed waar hij instapte.'

Leven als De Hulk

'Tbs komt op een negatieve manier in de pers, zaken worden opgeblazen en daar kunnen we niet op reageren,' zei Thomas Rinne, lid van de directieraad van het Nederlands Instituut voor Forensische psychiatrie en psychologie (NIFP) en initiatiefnemer van de documentaire. 'Het

In de documentaire 'Tony', van Ditteke Mensink, wordt de veertiger Tony zeven weken met de camera gevolgd tijdens observatie in het PBC. Gesprekken met de psychiater, psycholoog en contact met de groepsleiding geven een scherp beeld van zijn leven.

is voor de beeldvorming over tbs belangrijk te laten zien hoe we werken en de complexiteit waarmee dat werk gepaard gaat.'

Ondanks het negatieve imago van tbs zijn rechters niet aarzelender om het op te leggen, stelt Eric Bakker, vicepresident van het Gerechtshof Den Haag. 'Het tbs-systeem beoogt mensen langzaam te laten wennen aan de maatschappij, dat is een onderdeel van de behandeling. Je kunt mensen niet meer vrijlaten als je helemaal op *safe* wilt spelen.' De politieke en maatschappelijke onrust dat er niets meer mag misgaan legt druk op het systeem, vindt Bakker. 'De gevangenisstraffen die voorafgaan aan tbs zijn lang. Er ligt een behoorlijke tijd achter de rug voor de behandeling plaatsvindt.'

Peter Wapenaar, ex-tbs'er, heeft daar ervaring mee. Wapenaar zat vast voor gewapende overvallen en poging tot doodslag, maar is al 'veertien jaar niet meer delictsgevaarlijk,' benadrukt hij. 'In de gevangenis leer je leven met een bepaalde houding en manieren. Je wordt De Hulk. Daarna moet je in tbs weer leren hoe je aardig moet doen.' Hij vindt het jammer dat tbs een slechte naam heeft. 'Ik sta helemaal achter het systeem.'

Diepgewortelde angst

'Tbs laat gunstige onderzoekscijfers zien als het gaat om recidive, veel beter dan na het uitzitten van een lange gevangenisstraf,' zegt Bakker. Hij meent dan ook dat het betreuenswaardig is dat de Fokkensregeling is afgeschaft. Deze regeling, die in juli 2010 door de toenmalige minister van Justitie is afgeschaft, bepaalde dat personen die tot een (lange) gevangenisstraf en tbs zijn veroordeeld in een tbs-kliniek kunnen worden geplaatst nadat een derde van de gevangenisstraf is ondergaan. Nu kan dat pas na tweederde van de straf.

Ficq stelt dat er een gat zit in het systeem, omdat cliënten bang zijn tbs voor onbepaalde duur opgelegd te krijgen, terwijl onthouden van tbs gevaarlijker gevolgen heeft voor de maatschappij. Zij pleit voor een andere benadering. 'Ik ben er voorstander van om een tussenvariant in het leven te roepen. Dat voor een bepaalde categorie verdachten binnen de opgelegde gevangenisstraf tbs te volgen is. Hiermee neem je de diepgewortelde angst weg van tbs'ers die anders zouden weigeren.'